

EU:s strategi för djurhållning och handlingsplan för protein

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2026) 576 Celexnummer 52026DC0576

EU:s strategi för djurhållning

COM(2026) 355 Celexnummer 52026DC0355

Handlingsplan för motståndskraft, strategiskt oberoende och hållbarhet för proteinsystemet i EU

Sammanfattning

Kommissionen har antagit en strategi för djurhållning samt en handlingsplan för motståndskraft, strategiskt oberoende och hållbarhet för proteinsystemet i EU. Syftet är att säkerställa att EU:s djurhållningssektor förblir stark och motståndskraftig på lång sikt och att öka tillgången och användningen av växtprotein som odlats i EU. Regeringen välkomnar såväl strategin som handlingsplanen och betonar behovet av att stärka konkurrenskraften och beredskapen för att minska sårbarheten i livsmedelsförsörjningen.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 7 juli 2026 antog kommissionen en djurhållningsstrategi och en tillhörande handlingsplan för växtprotein. Syftet är att säkerställa att EU:s djurhållningssektor förblir stark och motståndskraftig på lång sikt och att öka tillgången och användningen av protein som odlats i EU.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 EU:s strategi för djurhållning

EU:s djurhållningsstrategi omfattar åtgärder för att hjälpa animalieproducenterna att hantera ekonomiska, strukturella samt miljö- och marknadsmässiga utmaningar. Syftet är att göra sektorn mer motståndskraftig, konkurrenskraftig, hållbar, territoriellt anpassad och inriktad på kvalitet och mervärde.

För att stärka sektorns förmåga att hantera kriser så som klimatrelaterade risker och djursjukdomar undersöker kommissionen, tillsammans med finansinstitut, särskilda finansieringslösningar för riskhantering och försäkringar.

Kommissionen föreslår även att stärka finansieringen för förebyggande arbete, övervakning och bekämpning av djursjukdomar samt att ta fram praktisk vägledning till medlemsstaterna. Utöver det uppger kommissionen att de kommer se över systemet för klassificering av djursjukdomar, stödja ökad användning av förebyggande vaccination, förbättra tidiga varningssystem och digitala verktyg samt stärka forskning, innovation och kunskapsutbyte. Kommissionen vill även se mer åtgärder som ökar djurhållningssystemens tålighet mot klimatstress såsom vattenbrist och värme.

För att stärka konkurrenskraften understryker kommissionen att animaliesektorn behöver långsiktiga och förutsägbara investeringsvillkor, ökad användning av ny teknik samt minskad regelbörda. Samtidigt konstateras att lönsamheten måste öka för att locka nya aktörer, utan att kompromissa med EU:s höga krav på livsmedelssäkerhet, djurskydd, djurhälsa och miljö. Ett alternativ som kommissionen överväger är ett särskilt finansiellt instrument för investeringar i omställning mot ökad hållbarhet och högre djurskydd samt tillgång till lån för producenter som ställer om till burfria produktionssystem. Det presenteras också åtgärder för att underlätta olika tillståndsförfaranden, främja och underlätta cirkularitet samt bättre nyttjande av biomassa och biprodukter. Därtill betonas vikten av att anpassa av standarder för importerade produkter till EU:s krav på djurskydd och livsmedelssäkerhet, att öppna nya exportmarknader samt att fortsätta förenkla regelverk i livsmedelskedjan.

Investeringar i hållbarhet ska stärka lantbrukets långsiktiga konkurrenskraft genom högre djurskydd, effektivare resursanvändning och klimatanpassad

infrastruktur som minskar risker, sänker kostnader och ger stabil avkastning över tid. För att bidra till en hållbar animaliesektor vill kommissionen bland annat främja samarbete i hela värdekedjan genom hållbarhetsavtal.

Kommissionen lyfter åtgärder för att förbättra djurskyddet och avser bland annat att föreslå en riktad översyn av djurskyddslagstiftningen för gris, samt för värphöns och slaktkyckling.

På klimatområdet konstaterar kommissionen att fortsatta insatser för att minska djurhållningen utsläpp är prioriterade. Kommissionen vill bland annat utveckla en harmoniserad metod för att mäta växthusgasutsläpp från animalieproduktion på gårdsnivå. Därutöver ska medlemsstaterna uppmanas att stötta åtgärder för att minska miljötrycket i områden med hög djurtäthet. Kommissionen vill samla beprövade lösningar i en särskild plattform för klimat, miljö och djurvelfärd. Även möjliga förändringar eller ändrade implementeringar av nitratdirektivet, fågel- och habitatdirektiven, RENURE-reglerna och en färdplan för mer effektiv cirkulation av näringsämnen lyfts fram.

Kommissionen konstaterar att animalieproduktionen är viktig för sysselsättning, ekonomi och levande landsbygder, särskilt i områden där förutsättningarna för annan jordbruksproduktion är begränsad. Strategin betonar vikten av regional anpassning för att underlätta djurhållning. För att säkra produktionen i hela EU vill kommissionen ta fram en plan för att stärka förutsättningarna i regioner där animalieproduktionen riskerar att försvinna. Bland annat föreslås att olika verktyg inom den gemensamma jordbrukspolitiken ska kunna användas för att attrahera nya lantbrukare till dessa områden, samtidigt som en färdplan ska tas fram för att förbättra tillgången till slakterier på landsbygden.

Kommissionen vill stärka animaliesektorns konkurrenskraft genom att lyfta fram den europeiska produktionsmodellens styrkor: hög kvalitet, hållbarhet, starkt djurskydd och ansvarstagande. Målet är att dessa värden ska genomsyra hela sektorn och att lantbrukare som utvecklar och förbättrar sin produktion ska få erkännande och ekonomisk ersättning för sina insatser. För att öka mervärdet föreslås bland annat åtgärder för att förstärka ursprungsinformation i marknadsföring och märkning. Kommissionen överväger även en särskild del inom EU:s säljfrämjande politik för att lyfta kvalitet, hållbarhet, god djurvelfärd och lokal förankring.

1.2.2 Handlingsplan för motståndskraft, strategiskt oberoende och hållbarhet för proteinsystemet i EU

Handlingsplanen för protein innehåller förslag på åtgärder som ska bidra till att öka både produktionen och efterfrågan på proteiner och bidra till att EU blir mer självförsörjande. Handlingsplanen är ett komplement till djurhållningsstrategin och målsättningen är att EU ska öka andelen protein från oljeväxter och proteingrödor som produceras inom EU och används som djurfoder från 25,8 procent till 35 procent senast 2035.

EU:s stora beroende av proteinfoder från ett begränsat antal råvarukällor utgör en särskild risk, inte minst genom en omfattande import av soja från Nord- och Sydamerika. I handlingsplanen pekar kommissionen på att det finns möjligheter att diversifiera EU:s beroende av traditionella exportörer av sojabönor genom att Ukraina, som senaste åren har ökat sin sojaproduktion, skulle kunna spela en större roll när det gäller att täcka EU:s behov av växtprotein. Vad gäller fodertillsatser, som till exempel vitaminer och aminosyror, importeras det från Kina som helt dominerar denna marknad. Kommissionen konstaterar att möjligheterna att diversifiera försörjningskedjorna är begränsade, men avser att undersöka förutsättningarna för att stärka och bygga ut produktionskapaciteten inom EU samt identifiera kritiska risker och utveckla relevanta beredskapsåtgärder.

Diversifiering av proteinförsörjningen kan skapa möjligheter till nya värdekedjor för både foder och livsmedel, men det finns fortfarande hinder för att skala upp produktionen av växtbaserat protein. Begränsningar som lyfts är låg lönsamhet för proteingrödor, investeringsgap och en underutvecklad värdekedja.

För att bygga ett motståndskraftigt och hållbart proteinsystem har kommissionen presenterat ett antal nyckelåtgärder som ska bidra till att 1) utveckla värdekedjor för proteingrödor i Europa och stärka jordbrukares ställning, 2) förbättra kunskapen om EU:s självförsörjning av protein, 3) skapa incitament för EU-värdekedjan för protein, 4) förbättra konkurrenskraften hos EU:s proteingrödor och alternativa protein och 5) utnyttja partnerskap i det europeiska grannskapet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandena utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Strategin innehåller inte några konkreta förslag att ta ställning till men kommissionen framhåller den gemensamma jordbrukspolitiken som en viktig stödpelare, tillsammans med det föreslagna Horisont Europa-programmet och Europeiska konkurrenskraftsfonden (EKF). Dessa tre program är fortfarande under förhandling. De nyckelåtgärder som aviseras i handlingsplanen för protein bedöms kunna bekostas inom de ramar som finns för kommissionens verksamhet.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens djurhållningsstrategi och handlingsplanen för protein. Regeringen har som målsättning att öka livsmedelsproduktionen i hela landet och där utgör animalieproduktionen en betydelsefull del, inte minst för svensk livsmedelsförsörjning och beredskap.

Regeringen välkomnar att djurhållningsstrategin betonar långsiktiga och regionalt anpassade åtgärder som tar hänsyn till medlemsstaternas skilda förutsättningar för animalieproduktion. Utgifter som följer av strategin och handlingsplanen bör ha hög samhällsekonomisk effektivitet och vara kostnadseffektiva. Regeringen anser att ett framgångsrikt genomförande av strategin och handlingsplanen kräver fokus på lönsamhet, en hållbar och långsiktig djurhållning samt ett nära samarbete med aktörer i hela värdekedjan, där lantbrukarnas perspektiv särskilt beaktas.

Regeringen välkomnar att strategin lyfter fram djurvelfärd som en viktig del i en hållbar och robust europeisk livsmedelsproduktion. Regeringen ser positivt på åtgärder som främjar en omställning till produktionssystem med högre djurskydd inom EU. Det är dock viktigt att det inte missgynnar företag som redan investerat i sådana system.

Regeringen välkomnar kommissionens planerade revidering av djurskyddsreglerna för fjäderfä och gris, men betonar vikten av att fullfölja den pågående översynen av EU:s samlade djurskyddslagstiftning för att modernisera regelverket för samtliga djurslag. Nya krav bör ta hänsyn till små och medelstora företags förutsättningar, och en likvärdig implementering och kontroll är avgörande för jämlika konkurrensvillkor. Regeringen ser positivt på åtgärder som främjar likvärdiga djurskyddskrav för importerade produkter. Det kan bidra till mer rättvisa konkurrensvillkor, under förutsättning att åtgärderna utformas i enlighet med internationella regelverk och åtaganden och att de inte skapar onödiga hinder för handeln. Det är även viktigt att åtgärderna utformas så att de är proportionerliga och att kontrollen för efterlevnaden blir praktiskt genomförbart.

Regeringen delar bedömningen att djursjukdomar är ett allvarligt hot mot animalieproduktionens motståndskraft och instämmer i att det är viktigt med förebyggande arbete med djurhälsa och smittskydd så som god biosäkerhet och, där det är lämpligt, vaccinations-, kontroll- och djurhälsoprogram samt en effektiv bekämpning vid utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar. Därför behövs beredskap och förebyggande åtgärder i hela djurhållningskedjan, bland annat inom smittskyddet och arbetet mot antimikrobiell resistens. Utöver krissituationer kopplat till djursjukdomar anser regeringen att det är viktigt att beakta flera typer av utmaningar som kan uppstå, exempelvis brist på lämpligt foder, vatten, insatsvaror och arbetskraft. Regeringen delar bedömningen att omställningen till en resilient, konkurrenskraftig och hållbar djurhållningssektor bidrar till EU:s klimatmål. Regeringen ser positivt på åtgärder som ökar motståndskraften mot klimatförändringens effekter på djurhållningen så att företag kan fortsätta sin produktion även under svåra förhållanden till följd av klimatförändringar.

Regeringen delar bedömningen att det är viktigt att utveckla och stärka konkurrenskraften i EU:s produktion av växtprotein, samtidigt som försörjningstryggheten stärks och sårbarheten minskar när det gäller proteiner, aminosyror och andra viktiga fodertillsatser. Dessutom bör foderoptimering, foderval och andra utfodringsaspekter beaktas, eftersom de påverkar behovet, och valet, av proteinkällor.

Lönsamhet är avgörande för investeringar i och utveckling av proteingrödor, som ofta är mer komplexa och riskfyllda att odla. Därför är fortsatta

investeringar i forskning och innovation viktigt för att stärka utvecklingen inom både växtproteinområdet och animalieproduktionen inom EU, och för att främja produktutveckling av nya råvaror, foder och livsmedel med högre mervärde och ökad konkurrenskraft. Regeringen anser att det är positivt att strategin och handlingsplanen vill främja samverkan mellan lantbrukare, rådgivning och forskning, vilket underlättar spridningen av ny kunskap och nya lösningar.

Det behövs även nya och konkurrenskraftiga sorter av proteingrödor som är motståndskraftiga mot skadegörare och sjukdomar samt bättre anpassade till ett förändrat klimat. Regeringen välkomnar därför att handlingsplanen lyfter fram betydelsen av växtförädling och användningen av nya genomiska tekniker för att stärka produktivitet, hållbarhet och motståndskraft i produktionen.

Regeringen välkomnar ett stärkt samarbete med Ukraina. Den geopolitiska osäkerheten innebär att det är viktigt att EU fortsätter att bredda sina handelsrelationer och stärka den egna produktionen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

EU:s djurhållningsstrategi och proteinhandlingsplanen diskuterades vid jordbruks- och fiskerådet den 13 juli. Medlemsstaterna var generellt positiva till strategin och handlingsplanen. Vid diskussionerna om djurhållningsstrategin lyftes behovet av stärkt biosäkerhet, förbättrad sjukdomsövervakning, högre djurskydd och ökad tillgång till vaccin. När det gäller handlingsplanen för protein framhöll medlemsstaterna behovet av att utveckla hela värdekedjan och flera medlemsstater välkomnade ett fördjupat samarbete med Ukraina.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

EU-institutionernas, förutom kommissionens, ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslagen har inte sänts på remiss.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då förslagen endast utgör en strategi och handlingsplan.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Inte aktuellt då förslagen endast utgör en strategi och handlingsplan.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det irländska ordförandeskapet har aviserat att det informella jordbruksministermötet den 8 september avser diskutera djurhållningsstrategin och EU:s proteinplan.

4.2 Fackuttryck och termer

RENURE - Recovered Nitrogen from Manure (återvunnet kväve från stallgödsel). Det är återvunna kvävesalter (som ammoniumsulfat och ammoniumnitrat) som utvinns ur stall- eller biogödsel. EU-kommissionen har godkänt regeländringar som möjliggör CE-märkning och försäljning av RENURE-produkter. Syftet är att göra jordbruket mer självförsörjande, minska beroendet av importerad mineralgödsel och minska övergödning.